

Lilija Limane

GRĀMATNIEKS STEPONS SEIĻS UN VIŅA PERSONĀLARHĪVS LATVIJAS NĀCIONĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

Pētījuma mērķis ir atklāt Latgales bibliofila, grāmatnieka un kultūras pētnieka Stepona Seiļa (1909-1979) un Latvijas Nacionālās bibliotēkas sadarbības vēsturi, kā arī raksturot S. Seiļa dokumentālā mantojuma sastāvu. S. Seiļa bibliofilās intereses bija saistītas ar latgaliešu preses kolekcionēšanu un informācijas vākšanu un apkopošanu par Latgales vēsturi un tajā iesaistītajām personībām. Latvijas Nacionālajā bibliotēkā daļa viņa materiālu nonāca no Latvijas PSR Prokuratūras pēc S. Seiļa mājās notikušās kratīšanas un literatūras izņemšanas. No šiem materiāliem izveidotais S. Seiļa personālarhīvs tika būtiski papildināts 1980. gadā, kad mirušā grāmatnieka mantinieki nodeva bibliotēkai lielu daļu viņa personiskās bibliotēkas materiālu, kas tagad veido solīdu avotu bāzi latgalistikas pētījumiem. Pētījuma izstrāde balstīta uz publicētiem un npublicētiem tekstiem, izpētes gaitā iepazīti un analizēti bibliotēkas lietvedības dokumenti, bibliotēkas darbinieku sarakste ar S. Seiļi, kā arī viņa personālarhīva sastāvs.

Atslēgas vārdi: Stepons Seiļš, Latgales personālijas, Latgales kultūras vēsture, grāmatas, manuskripti, privātās kolekcijas.

STEPONS SEIĻS AND HIS ARCHIVES IN THE NATIONAL LIBRARY OF LATVIA

Latgalian teacher, publicist and cultural history researcher Steponas Seiļš (1909–1979) devoted his whole lifetime to collect cultural facts about Latgale. He was working with a relentless dedication, and, despite the pressure from those in power, he remained loyal to the Latgalian language and supportive of the idea that Latgalian has to be preserved in print.

S. Seiļš can be characterized as a man of deep and lasting interest in publishing of Latgalian books and a persistent and zealous collector of cultural heritage. In his home „Kļovi” in Makašāni parish he created an impressive library of Latgalian works with almost complete collection of books, sizable sets of major newspapers, old manuscripts and a large amount of manuscripts and other materials about cultural figures.

The National Library of Latvia obtained the first part of archival materials belonging to S. Seiļš in 1974 from the public prosecutor's office of the Latvian SSR. The Soviet police confiscated printed publications and manuscripts from the home of S. Seiļš „Kļovi” in Rēzekne district during the search and seizure operation of July 1–3, 1974 with the purpose to find anti-Soviet literature. After checking into Seiļš' materials, the prosecutor's office decided not to bring any charges against S. Seiļš. The library staff analysed the printed materials and scripts and reached an agreement with S. Seiļš to keep 54 units of manuscripts in its collection and in the Department of Rare Books and Manuscripts, where a personal archive (RXA96) of S. Seiļš would be formed. The library also made microfilms of his returned materials, partially compensating the owner for these writings. The personal archive includes materials on activities of the Central Society of Latgalian Teachers and other cultural organizations. At the same time, 16 copies of microfilms were made of the essays of S. Seiļš and other Latgalian author manuscripts. Taking the sociopolitical situation of the times into account, the library mostly kept periodical publications from the 1920's and 1930's that met all the criteria of special collection according to the instructions set by Main Administration for Literary and Publishing Affairs (Glavlit). The remaining publications and manuscripts, including diaries, letters and studies about personalities were taken back to „Kļovi” and returned to the owner.

The most of S. Seiļš' private library was purchased after his death from his heirs. The cultural heritage includes printed matter and an extensive archive of manuscripts. Printings include several of the so-called Latgalian „contrafactions” (books, which were printed during the prohibition of Latin script in Latgale and had counterfeit printing dates on them). These rare specimens were stored in the collection of the Department of Rare Books and Manuscripts. The rest of the books following the principles of collection management were included in the general book collection. Some 254 manuscripts were added to the personal archive of S. Seiļš. Manuscript archive was enriched with some outstanding printed masterpieces of the period of ban on printing, as well as creative materials of S. Seiļš and other authors, and a wide range of correspondence. Information about eminent people of Latgalian descent, put together in the „cases” became available to readers. It includes the information on every notable person of Latgalian descent or those connected to Latgalian culture in the 20th century. His collection can reasonably be regarded as the archive of Latgalian people. In 2000, the library received 13 folders with deposited materials from Pēteris Seiļš, the son of S. Seiļš. Currently, the personal archive of S. Seiļš holds 339 manuscripts. These materials provide a rich source of information for researchers and those, who are interested in Latgalian history.

Keywords: Stepons Seiļš, Latgalian personalia, history of Latgalian culture, books, manuscripts, private collections.

1. attēls. *Stepona Seiļa portrets*
 Picture 1. *Portrait of Stepons Seiļš*

Vajadzība pēc detalizētiem latgalistikas pētījumiem aktualizē nepieciešamību detalizētāk atklāt personību lomu Latgales vēstures pretrunīgajos līkločos, pievērsties ne vien cilvēkiem, kas būtiski ietekmēja Latgales likteņceļu Latvijas valsts veidošanās laikā, bet arī tiem, kuri vēlāk ar ikdienas pūliņiem un nacionālo stāju veidoja sabiedrisko domu tuvākā vai tālākā apkārtnē. Viens no veidiem, kā uzturēt un attīstīt latgalisko patriotismu, ir rūpes par Latgales kultūras vērtību uzkrāšanu, saglabāšanu. Pašaizliedzīgs latgaliskuma idejas nesējs bija skolotājs, publicists, bibliofils un Latgales kultūras vēstures pētnieks Stepons Seiļš (1909–1979), kurš savu mūžu veltīja latgaliešu kultūras faktu vākšanai, ar neatslābstošu interesi, spītējot ārējās varas spiedienam, palika uzticīgs latgaliešu valodai un aizstāvēja ideju par latgaliski iespiesta vārda nepieciešamību. Savas garīguma apdvēstās dzīves laikā S. Seiļš uzturēja kontaktus ar daudziem laikabiedriem Latgalē un ārpus tās robežām, augstu novērtēja domubiedrus, līdzīga darba veicējus. Grāmatnieka pieredzi, gan pozitīvu, gan līdz traģismam sāpīgu, veidoja arī saskare ar daudzām institūcijām. S. Seiļa attiecības, sadarbība ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas Reto grāmatu un rokrakstu nodaļu, īpaši tās vadītāju grāmatzinātnieku Alekseju Apīni (1926–2004) sākotnēji izveidojās kā starp domubiedriem, radniecīga darba darītājiem. Latgales pētniekam traģiskos apstākļos bibliotēkas darbinieki parūpējās par viņa bibliotēkas glābšanu no bojā ejas, ieguva grāmatnieka uzticību un vēlāk bibliotēka kļuva par S. Seiļa garīgā mantojuma glabātāju. Vēstījums par bibliotēkas un Latgales kultūras darbinieka attiecībām raksturo apstākļus un izgaismo situāciju, kas bija iespējama un raksturīga totalitāras varas pārņemtajā padomju valstī.

Dzīves gaita un privātās bibliotēkas izveide

S. Seiļa dzīves lielākā daļa aizritēja nomaļā lauku sētā, bet viņš šai sētai iedvesa garīgumu, padarīja to par sabiedriski nozīmīgu vietu, jo šeit uzkrātās kultūras vērtības piesaistīja apmeklētājus, rosināja domu apmaiņu, te gūtie impulsi izskanēja aiz novada robežām. S. Seiļa dzimtās mājas „Kļovi”¹ atradās Makašānu pagastā, skaitā vietā netālu no Rēzeknes. Par zinošu personību nākamo kultūras darbinieku veidoja mācības Rēzeknes Valsts skolotāju institūtā (1925–1929). Ieguvis skolotāja kvalifikāciju, viņš 1929. gadā uzsāka tautsaimniecības studijas Latvijas Universitātē, taču drīz sapratis, ka viņu interesē žurnālistika, studijas pārtrauca un iesaistījās žurnāla „Jauno Straume” darbībā. Rīgā viņš aizrautīgi un ražīgi darbojās literatūrā un publicistikā un līdz iesaukšanai obligātajā karadienestā 1933. gadā piedalījās vairāku latgaliešu laikrakstu satura izveidē. Pēc demobilizācijas, kad bija noticis K. Ulmaņa apvērsums un slēgti vairāki latgaliešu preses izdevumi, S. Seiļš atgriezās tēva mājās, bet no 1934. gada uzsāka skolotāja darbu Taudejāņu pamatskolā. Šajā laikā viņš turpināja rakstīt, darbojās skolotāju biedrībās, organizēja latgaliešu grāmatu izstādi Rēzeknē 1935. gadā un sagatavoja plašu pārskatu par grāmatniecības attīstību. Tieši iespieddarbu un rokrakstu vākšana eksponēšanai iespaidīgajā latgaliešu preses skatē rosināja pievērsties antikvāras literatūras vākšanai un personīgas kultūrvēsturiskas nozīmes dokumentu krātuves izveidei. Būdams „latgalīšu grōmotu izstodes-tērga” (Seiļš 1935: 1) organizācijas komitejas loceklis, meklējot materiālus izstādei, viņš uzmeklēja sabiedrībā pazīstamus bibliofilus un atklāja nezināmus grāmatu īpašniekus, kas neliedz izstādei savus eksemplārus un priecājas, ka *latgalīšu grōmotu skapis ar kotru dīnu pyldōs jaunim un jaunim eksponatim izstōdei* (Seiļš, 1835: 1). 30. gadu vidū kultūras aprindās līdz ar aktivitātēm latgaliešu grāmatu izdošanā ir tendence apkopot informāciju par literāro mantojumu latgaliešu rakstu valodā, top S. Seiļa radniecības Valerijas Seiles (1891–1970) bibliogrāfiskais darbs „Grāmatas Latgales latviešiem” (1936). S. Seiļš ne tikai organizēja izstādi, bet arī publicēja rakstu „Latgalīšu grōmota” („Jaunais Vārds”, 1935, 23. maijā), ko izdod atsevišķā brošūrā un izplata izstādes apmeklētāju vidū. Tas ir pirmais apcerējums par latgaliešu grāmatniecības vēsturi, kas kopā ar izstādes eksponātu sarakstiem un nozaru apskatiem ieliek labu pamatu tālākai latgaliešu grāmatniecības vēstures pētniecībai (Apeļš, Seiļš 1936). S. Seiļš prognozē, ka rosīgā sabiedrības interese par rakstītās kultūras pieminekļiem saglabāsies ilgstoši: *Dūtais īrūsynōjums, cerams, naapseiks leidz ar pōrs dīnu izstōdi, bet paliks uz godu godim* (Apeļš, Seiļš 1936: 21). Pirmos impulsus interesei par grāmatām S. Seiļš guvis jau agrā bērnībā no tēva brāļa, kurš atgriezies no dienesta ar poļu un vācu grāmatām, un *zēns sējis sīpollokus buntēs, lai Rēzeknes tirgū tēvs tos pārdotu un vietā atvestu kādu grāmatu* (Vējāns 1996: 333) Bērnībā rosinātā interese par grāmatām studiju laikā Rēzeknē un vēlāk Rīgā, paplašinoties iespējām iegūt dažāda veida kultūras informāciju, pārauga interesē par latgaliešu grāmatniecības vēsturi un saglabājās arī tās izdzīvošanai smagos apstākļos.

¹ S. Seiļa māju nosaukums dažādos avotos ir rakstīts atšķirīgi: „Kļovi”, „Kļōvi” (latgaliski), „Kļāvi” (latviešu literārajā valodā).

S. Seilim raksturīgais interešu plašums atspoguļojas rakstos. 1937. gadā Latgaliešu Skolotāju centrālās biedrības izdevniecībā nāca klajā viņa apcerējumu krājums „Jaunī deigli” ar Franča Kempa (1876–1952) priekšvārdu (Seiļs 1937). Tomēr K. Ulmaņa režīms, vērsts uz varas centralizāciju, arvien vairāk nomāca latgaliešu kultūras dzīves aktivitātes. Arī S. Seiļa darbība pievērsa politisko nelabvēļu uzmanību, viņa mājās Taudejānos tika veikta kratīšana, kuras laikā izņēma un sadedzināja dienasgrāmatu (Seiļs 2016). Vēl nelabvēlīgāka viņa darbībai bija politisko režīmu maiņa pēc 1940. gada. 1941. gadā, palicis bez darba skolā, S. Seiļs no Taudejāņiem devās uz „Kļoviem” ar savu sakrāto grāmatu krājumu, kas satilpa divos zirga vezumos. Grāmatu krājuma apjoms liecina, ka 1935. gada izstāde bija atmodinājusi viņā bibliofilu un nākamie pieci gadi bijuši aktīvs bibliotēkas veidošanas sākuma posms. Tomēr trūkst ziņu, kāda tieši literatūra ietilpa vezumos. Ar to tika likti pamati „Kļovu” Latgales kultūrvēstures bibliotēkai-muzejam.

1944. gadā S. Seiļs atsāka skolotāja darbu – tika norīkots par Kļavu skolas direktoru, vēlāk iecelts par Rēzeknes skolu inspektoru. Pedagoga karjeru tomēr pārtrauca, komunistu pamanīta, kāda publikācija Latvijas Republikas laika presē. Vairākus gadus viņš bija spiests strādāt gadījuma darbus, līdz 1955. gadā varēja atsākt skolotāja darbu vispirms Mežmalas, pēc tam Kļavu skolā, kur nostrādāja līdz šīs skolas likvidācijai 1968. gadā. Pēdējos 11 savas dzīves gadus viņš dzīvoja dzimtajās mājās, turpinādams domāt, rakstīt, krāt latgaliešu iespieddarbus un vākt kultūras vēstures informāciju. (Sk. 2. attēlu „Skolotāja S. Pītera d. Seiļa autobiografija (1957)” raksta beigās.)

S. Seili raksturo dziļa un noturīga interese par latgaliešu grāmatniecību un neatlaidība novada kultūras mantojuma apzināšanā un saglabāšanā. Kā dienasgrāmatā, tā vēstulēs un citos tekstos viņš samērā maz stāsta par grāmatu ieguves avotiem. Meita Lūcija Kovaļenko (dz. Seile) atceras, ka tēvs izmantojis visas iespējas iegūt grāmatas: staigājis pa lauku mājām, meklējis makulatūrā, tautājis pie paziņām, pircis (Kovaļenko 1989). Ar šādu rīcību viņš bieži vien izglāba grāmatas no iznīcināšanas vai novārtā pamestu iespieddarbu eksemplāru iznīkšanas. Kā jau minēts, viņš izmantoja katru iespēju, lai glābtu apdraudētus iestāžu grāmatu vai dokumentu krājumus, piemēram, uzņēmās rūpes par Latgaliešu Skolotāju centrālās biedrības Rēzeknes arhīvu un Latgales centrālā muzeja-bibliotēkas materiāliem. (Polukejeva, 2001:163–164). Materiālo iespēju robežās viņš centās abonēt jaunākos laikrakstus un grāmatas. Padomju varas laikā, kad latgaliešu grāmatu izdošana tika pārtraukta, viņš dažādos avotos meklēja un saglabāja katru rakstu rindu par Latgali un latgaliešiem, kā arī pats turpināja rakstīt latgaliešu valodā. Makašānu pagasta „Kļovūs” viņš izveidoja iespaidīgu latgaliešu rakstu bibliotēku ar teju pilnīgu grāmatu krājumu, retiem avīžu komplektiem, kā arī seniem rokrakstiem un paša sakopotiem materiāliem par kultūras darbiniekiem. Viņam piederēja daudzi reti senāko grāmatu izdevumi latgaliešu valodā, tai skaitā pirmā latgaliešu grāmata „Evangelia toto anno” (1753) pat divos eksemplāros – vienu no „Ceplīšiem” viņam atnesis Bernhards

Borgs (?–1976), bet otru – ieguvis no drukas aizlieguma laika dziesminieka Jōņa Seiļa (1882–1928) (Vējāns 1996: 336). Pie viņa no Rīgas, Rēzeknes, Ludzas un citām vietām brauca ciemiņi, lai iepazītos ar krājuma bagātībām – katrs savai vajadzībai. S. Seiļš ne bez lepnuma citē kāda Latvijas Televīzijas darbinieka Sprinģa teikto: *Nevar nevienu filmu kvalitatīvi uzņemt, ja nebalstās uz tādu vīru palīdzību kā jūs* (Seiļš 1970–1977: 1). Grāmatnieka skapjos un plauktos atradās literāru darbu autormanuskripti, reti avīžu numuri, vienīgie latgaliešu grāmatu eksemplāri, drukas aizlieguma grāmatas un rokraksti, plašs materiālu klāsts par Latgales notikumiem un cilvēkiem. S. Seiļa mājās viena cilvēka spēkiem bija izveidota muzejveida krātuve, kas varēja sacensties ar valsts krātuvēm galvaspilsētā. Bibliotēka kalpoja arī pašam īpašniekam par pētījumu bāzi, jo viņš nemitīgi strādāja un domāja, pētīja un rakstīja, paretam gatavojot kādu publikāciju žurnālam „Karogs” vai kādam laikrakstam, vēl biežāk – plauktam vai atvilktni. S. Seiļš savos sacerējumos netiecas pēc filozofiskiem vispārinājumiem un raksturojumiem, iespējams, padomju sistēmas uzspiestie ideoloģiskie ierobežojumi neļāva viņam izteikt plašāku redzējumu, tomēr precīza milzīga apjoma faktu fiksācija veido plašu Latgales vēstures un sava laika panorāmu.

Stepona Seiļa un Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) sakaru aizsākumi

No LNB puses sadarbību ar S. Seili uzsāka Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas vadītājs A. Apīnis 60. gadu otrajā pusē. Vācot materiālus monogrāfiskajam pētījumam „Latviešu grāmatniecība līdz 1900. gadam”, viņš reizumis ieguva trūkstošo informāciju par latgaliešu grāmatniecību no S. Seiļa. Tas bija vērtīgi arī tāpēc, ka S. Seiļš ziņas no dokumentiem papildināja ar paša atmiņām. Arī S. Seiļš bieži vērsās pie A. Apīņa vai citiem reto grāmatu un rokrakstu nodaļas darbiniekiem ar lūgumiem sameklēt viņam vajadzīgās ziņas vai tekstus bibliotēkas iespieddarbos (Seiļš 1970–1977). Vienotā pētnieciskā darbā abi grāmatnieki – viens metropolē, otrs attālā ciemā, apmainījās ar katram nepieciešamo informāciju. 1967. gadā A. Apīnis pirmoreiz viesojās „Kļovūs”, 70. gados S. Seiļa mājas apmeklēja arī vairākas viņa kolēģes. Var apgalvot, ka starp S. Seili un A. Apīni, viņa vadīto retumu kolektīvu bija izveidojusies sadarbības un savstarpējas labvēlības gaisotne. 1977. gadā A. Apīnis dāvināja S. Seilim savu monogrāfiju „Latviešu grāmatniecība”. Atbilde ar pateicības vārdiem ir pēdējā S. Seiļa sarakstē saglabājusies vēstule uz bibliotēku (Seiļš 1970–1977, 17).

S. Seiļa bibliotēkas grāmatu konfiskācija un to liktenis

Savas šķietami mierīgās, uz sociāliem protestiem maz orientētās dzīves laikā ar valdošās varas spaidiem grāmatniekam nācās saskarties vairākkārt, jo totalitāra vara nespēj pieciest neatkarīgu, nekontrolētu darbību. Apdraudējumu savai brīvībai viņš

izjutis arī nacistiskās okupācijas laikā, pastāvējuši pat draudi viņu ieslodzīt Salaspils koncentrācijas nometnē (Polukejeva 2001: 143), tomēr no šādas traģēdijas izdevās izvairīties. Padomju varas iestādes izsekoja gan pašu S. Seili, gan viņa bērnus, sevišķu bīstamību saskatot grāmatnieka sakaros ar trimdas tautiešiem, 1967. gadā viņam nācās „paviesoties” arī Valsts drošības komitejā, tomēr līdz 1974. gadam tieši personas vai mantas aizskārumi izpalika. (Polukejeva 2001:144).

1974. gada vasarā čekas modrā acs neatlaidīgi pievērsās savrupajai mājas bibliotēkai Makašānu pagasta „Kļovūs”. Varas iestāžu uzmanību, iespējams, veicināja S. Seiļa publikācija žurnālā „Karogs” (Seiļš 1974) par latīņu drukas aizliegumu sakarā ar tā atcelšanas 70 gadu atceri. Padomju laikā drukas aizlieguma faktu centās noklusēt, par to zināja tikai speciālisti, jo visas latgaliskās aktivitātes grāmatniecības jomā, kā arī tās vēstures popularizācija bija aizliegtas. Padomju režimam netīkama bija arī informācija par „lielā brāļa” – Krievijas – negatīva rakstura aktivitātēm pret mazākumtautībām, pat ja brīvas domas apspiešanu realizēja cariskā Krievija. S. Seiļa mājas 1974. gada pirmajā pusē vairākkārt apciemoja partijas darbinieks „Saska”, īstajā vārdā Aleksandrs Strods. Okšķerēšanas sekas parādījās 1. jūlijā, kad „Kļovūs” ieradās milicijas darbinieki sevišķi svarīgu lietu izmeklētāja Kaķīša vadībā, lai veiktu kratīšanu. Kratītāji rosījās trīs dienas, bet pa naktīm tika nodrošināta milicijas apsardze. 2. jūlijā no „Kļovu” mājām aizveda trīs maisus, bet 3. martā, izsakoties satriektā īpašnieka vārdiem, *piekrāva pilnu milicijas mašīnu ar Kļavos savāktajām kultūras vērtībām. Vakar no Kļaviem aizveda mana mūža krājumus un pūles* (Seiļš 2016: 205). *Piec nūtykušos krateišonas ir Kļovūs stovūklš taidš, ka byutu ļeidz pamatym izordeits ilgi, ilgi skudru savylktais pyuļņš. Ar satrauktu protu un drabūšom rūkom, sejā ar sopu savylktom streipom cenšūs otkon sakortot moju* (Seiļš 1970–1977). Vēlāk S. Seili pratināja, augustā viņš rakstīja paskaidrojumu. S. Seiļa bibliotēkas materiāli prokuratūrā atradās līdz novembrim. Prokuratūras darbinieku īpašo vērību pret trimdas latviešu korespondenci apliecina pasvītrojumi ar sarkanu zīmuli rakstnieka Jāņa Klīdzēja vēstulēs (Klīdzējs 1969–1978). Pārējos čekā pabijušajos materiālos šādi cenzūru atgādinoši sarkanā zīmuļa „nedarbi” nav atrodami. 6. novembrī pilnīga vai daļēja S. Seiļa bibliotēka no prokuratūras tika pārvesta uz V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēku (tag. LNB), Kaķītim paskaidrojot bibliotēkas darbiniekiem, ka lieta pret S. Seili tiek izbeigta „sakarā ar apstākļu maiņu un ar to, ka lietu turpināt nav vēlams”, priecīgo ziņu A. Apīnis nekavējoties pavēsta „Kļovu” saimniekam (Vēstules 1960–1970. gadi). Domājams, ka prokuratūras lēmums pārvest S. Seiļa materiālus uz bibliotēku ticis pieņemts, iesaistoties bibliotēkas vadībai un personīgi A. Apīnim, jo šāda padomju tiesībsargājošo iestāžu prakse nebija ierasta. Tomēr dokumentāli pierādījumi bibliotēkas vadības iniciatīvām nav atrasti.

Tātad, 1974. gada 6. novembrī bibliotēka saņēma no prokuratūras 14 maisus ar grāmatām un rokrakstiem un 73 avīžu komplektus. Atvestie materiāli tika novietoti reto grāmatu un rokrakstu nodaļā un tās vadītājam A. Apīnim sadarbībā ar bibliotēkas

administrāciju vajadzēja risināt jautājumu par latgaliešu grāmatnieka mantojuma tālāko likteni. A. Apīnis un Reto grāmatu un rokrakstu nodaļa veica darba praktisko pusi – literatūras šķirošanu un izvērtēšanu, darbam tika piesaistīta arī specfonda vadītāja Voļa Eņģele, bet lēmumus pieņēma rokrakstu apstrādes un iegādes ekspertu komisija, tos apstiprināja direktore Aina Deglava (1909–1992). Formāli lietas gaitu virzīja vadība, taču ietekmēja A. Apīņa nostāja, jo bibliotēkas vadības vērtējumā viņš bija autoritāte, materiāli tika pārlūkoti un šķīroti viņa vadībā. Divas nedēļas pēc materiālu nonākšanas bibliotēkā, 1974. gada 22. novembrī, notika ekspertu komisijas sēde. Pēc A. Apīņa ziņojuma noklausīšanās komisija nolēma sagatavot materiālu sarakstu pieņemšanas aktam no Valsts prokuratūras. Pēc šīs formalitātes nokārtošanas tika pieņemts lēmums veikt literatūras šķirošanu un izpēti, pēc tam uzsākt sarunas ar S. Seili par krājuma daļas nodošanu bibliotēkai, pārējo atdot atpakaļ „Kļovu” saimniekam. Pēc uzskaites un sakārtošanas A. Apīnis izveidoja sarakstu no 825 bibliotekārajām vienībām. Sarakstā ietilpa:

Iespieddarbi:

84 avīžu komplekti,
190 žurnālu komplekti un numuri,
269 grāmatas.

Rokraksti:

12 mapes S. Seiļa dienasgrāmatas,
16 mapes biogrāfiski materiāli,
21 mape ar viņa sacerējumiem,
26 mapes ar viņa savāktajiem materiāliem un Latgales notikumu kalendārs,
40 mapes citu personu sacerējumi,
6 mapes – rokraksta žurnāls „Daile” un izgriezumi,
73 mapes sarakste,
13 mapes personālijas,
59 mapes Latgaliešu Skolotāju centrālās biedrības materiāli,
15 mapes dažādu biedrību materiāli (Lēmums 1974).

1975. gada 9. janvārī literatūras izpētes darbs bija paveikts un notika nākamā ekspertu komisijas sēde. Tur noklausījās A. Apīņa un V. Eņģeles ziņojumus. V. Eņģele vēstīja, ka iespieddarbu krājums sadalīts divās lielās grupās: atklātos fondos glabājamā un specfondos glabājamā literatūra. Te tika izdalīti bibliotēkai nepieciešamie vienīgie eksemplāri, dubulteksemplāri un liekie, ar pēdējiem saprotot grāmatas, kas bibliotēkas krājumu papildināšanai nebija vajadzīgas. Specfonda profila iespieddarbu glabāšanu noteica Latvijas PSR Galvenās literatūras pārvaldes pavēles un instrukcijas, šos norādījumus ignorēt bibliotēkas darbiniekiem nebija iespēju. Pašlaik nav zināms specfondam nodoto iespieddarbu sastāvs un liktenis,

jo saskaņā ar tā laika noteikumiem, inventarizējot šajā nodaļā ienākošo literatūru, tās avoti dokumentos netika precīzi norādīti. Ja periodisks izdevums vai grāmata netika inventarizēts, tas pievienojās Specfonda nodaļā lielā daudzumā uzkrātajai nesašķīrotās literatūras masai, kas tika slēpta no sabiedrības, vai pat nonāca makulatūrā. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas atverot specfondus, vairs nebija iespējams noteikt fondā uzkrātās literatūras iepriekšējos īpašniekus, jo ziņas par viņiem nebija fiksētas. Saskaņā ar šo rindu autore atmiņām (autore piedalījās iespieddarbu kārtošā un šķīrošanā – L. L.), specfondā nonāca galvenokārt 20. gs. 20. un 30. gadu periodiskie izdevumi. Iespieddarbus, kas nebija pakļauti speciālai glabāšanai, lēma atdot atpakaļ S. Seiļam, iepriekš nokopējot bibliotēkā trūkstošos numurus no pirmajiem latgaliešu laikrakstiem „Gaisma” (1905–1907) un „Drywa” (1908–1917), kā arī atsevišķus vērtīgākos rokrakstus (Lēmums 1975).

S. Seiļam tika atdoti atpakaļ lielākā daļa rokrakstu – biogrāfiskie materiāli, dienasgrāmatas, korespondence, viņa sakopotie materiāli par Latgales kultūrvēsturi un personālījām. Bibliotēka paturēja Latgales Skolotāju centrālās biedrības darbības materiālus, kā arī citu biedrību materiālus, kuru kopējums bija 48 vienības. No 16 rokrakstu vienībām, kas ietver Latgales notikumu kalendāru un ievērojamāko novada literātu darbu manuskriptus, tika pagatavotas mikrofilmas. Kā kuriozs minams fakts, ka ekspertu komisijas sēdē tika norādīts, ka vēl kā īpaši interesants materiāls jānokopē Latvijas Komunistiskās partijas vēstures institūta sagatavotā V. I. Leņina biogrāfija latgaliešu rakstu valodā, kas arī tika izdarīts. Papildus ekspertu komisija lēma griezties pie S. Seiļa ar ierosinājumu pārdot bibliotēkai vērtīgākos to interesējošos kolekcijas materiālus. Jau dažus gadus agrāk bibliotēka tika iegādājusies no S. Seiļa dažus rokrakstus un grāmatas, taču pirkumi pēc 1974. gada nav notikuši. 1977. gadā bibliotēka gan saņēma dāvinājumu – trīs paša novadpētnieka apcerējumus latgaliešu literatūras vēsturē un latgaliešu dzejnieku: Seimaņa Putāna (1892–1960) un Daniela Greča (1902–1986), – literāro darbu manuskriptus.

S. Seiļa „priecīgā diena” pienāca 5. februārī, kad A. Apīnis atveda uz „Kļovim” un nodeva īpašniekam atpakaļ viņam konfiscēto literatūru – iespieddarbus un rokrakstus, tiesa, tikai nedaudz vairāk par pusi – ap 249 iespieddarbu un 203 rokrakstu mapes, atbilstoši iepriekš minētajam ekspertu komisijas lēmumam. (Akts 1975). Gadu vēlāk, 1976. gada 5. februārī, nomaļais grāmatnieks vēstulē A. Apīnim pauž savas tābrīža emocijas: *Man ir valgas acis: atceros pirms gada šajā 5. februārī Jūs ieradāties manās tēva mājās ar vedumu no Rīgas. Vēl ļoti labi atceros 1974. gada to svarīgo dienu novembrī, kad Jūsu vēstule man bija uz galda. Jūs šai vēstulē rakstījāt, ka īsts grāmatnieks nenokar degunu. Šos vārdus es nekad neaizmirsīšu! Līdz elpos manas krūtīs, strādāšu, strādāšu [...] Mīļš, mīļš jums paldies, b. (biedri – L. L.) Apīni, par Jūsu sirsnīgajiem, manā dzīvē vēsturiskiem vārdiem, kurus jūs atstājāt pirms gada Kļāvu viesu grāmatiņā, kuru pats atvedāt no Rīgas pēc tās ilgākas prombūtnes: Priecājos šajā Kļāvu saimniekam priecīgajā dienā būt klāt! (Seiļš 1970–1977). (Sk. 3. attēlu „S. Seiļa vēstule A. Apīnim. Kļāvos, 1976. gada 5. februārī” raksta beigās.)*

S. Seiļa personālarhīvs un tā vērtības

LNB atstātie S. Seiļa iespieddarbi nonāca specfondā vai citos atklātajos fondos, bet no manuskriptiem un mikrofilmām tika izveidots viņa personālarhīvs (RXA96, Novadpētnieka Stepona Seiļa rokrakstu fonds). Līdz krājuma sakopotāja aiziešanai mūžībā tajā bija nogūlušās 70 glabājamās vienības. Pēc novadpētnieka nāves 1979. gada 18. jūlijā S. Seiļa mantinieki piedāvāja LNB iegādāties viņa grāmatu un rokrakstu krājumu. Bibliotēka ieguva sabiedriski vērtīgāko tā daļu – seniespiedumus un latīņu drukas aizlieguma laika iespieddarbus, retus latgaliešu grāmatu un avīžu eksemplārus, kā arī plašu rokrakstu klāstu. Rokrakstu fonds papildinājās ar vairākiem simtiem mapju, un tā apjoms pēc pirkuma apstrādes bija 324 glabājamās vienības. Nelielu daļu no tēva sacerējumiem Pēteris Seilis (1943–1996) nolēma uzticēt bibliotēkai kā depozītu, kam saskaņā ar līguma nosacījumiem 2000. gadā bija jāpāriet bibliotēkas īpašumā, kas arī notika un depozīts papildināja fondu ar 15 vienībām. Pašlaik S. Seiļa personālarhīva apjoms ir 339 vienības un tas ir viens no lielākajiem fondiem bibliotēkas rokrakstu krājumā un ir pats bagātākais uzziņu avots par Latgali. Turklāt iespieddarbi nonāca citu nodaļu krājumā, bet vairāki desmiti – seniespiedumu un drukas aizlieguma laika kontrafakcijas (drukas aizlieguma laikā izdotas grāmatas ar viltotiem izdošanas gadiem – L. L.) arī reto grāmatu krājumā

Rokrakstu fonda materiāli atspoguļo nenogurstošo „Latgales Misiņa” rosību kultūrvēstures faktu vākšanā un interpretācijā. Te ietilpst paša autora pētnieciskās darbības rezultāti – apcerējumi, piezīmes, uzmetumi, pārdomas, kā arī kolekcijas vākums ar plašu citu privātpersonu un iestāžu darbības liecībām. S. Seiļš ne tikai tika vācis iespieddarbus, rokrakstus, avīžu rakstus un ziņas, bet arī pats apkopojis informāciju un rakstījis apcerējumus par latgaliešu literatūras, valodas un grāmatniecības faktiem. Tomēr kolekcionāra intereses ir plašākas, viņa dokumentālās liecības un fiksētie dati un fakti aptver visas zinātņu nozares un dzīves jomas. Viņš savai dzīvei bija uzstādījis plašu un ambiciozu mērķi – pēc iespējas pētīt visus latgalistikas jautājumus, tomēr atbilstoši personības ievirzei apcerējumus reti skarti jautājumi ārpus humanitāro zinātņu jomas. S. Seiļa interešu plašumu raksturo viens no viņa vērtīgākajiem pētījumiem – „Pastoveigais latgaļu kalendars” (šifrs RXA96, nr. 93–95) ar personu rādītāju. Šai darbā katrā datumā autora sīkajā rokrakstā sniegtas ziņas par attiecīgajā dienā dzimušajām personām un notikumiem par laiku, sākot ar senākajām uzietajām ziņām līdz kalendāra sastādīšanas brīdim. Autors neaprobežojas ar lakonisku notikuma vai personas pieminējumu, bet rīkojas pēc enciklopēdijas principa – apkopo visu nozīmīgāko pieejamo informāciju. Padziļinātu interesi par kalendārniecību apliecina arī savāktā izraksti, piezīmes un apcerējumi par latgaliešu kalendāru vēsturi, kas kopā ar bibliogrāfisko informāciju par kalendāriem var kalpot par pamatu tālākiem pētījumiem šajā nozarē. S. Seiļa sastādītais kalendārs, iespējams, būtu pelnījis publikāciju, jo ir vispusīgs un izvērstas ziņu apkopojums par Latgales kultūrvēsturi un latgaliska kalendāra trūkuma apstākļos savdabīgā veidā kopj un attīsta latgaliešu kalendārniecības tradīciju. (Sk. 4. attēlu „Lappuse

no S. Seiļa kalendāra „Pastōveigais latgaļu kalendars” manuskripta (1964)” raksta beigās.)

S. Seiļš rakstījis par literatūras vēsturi, izteicis ierosinājumus drukas brīvības 70. gadadienas svinībām, sastādījis bibliogrāfiskus sarakstus (tostarp vairākās burtnīcās apkopojis ziņas par sava krājuma vērtībām „Stepona Seiļa vesporejo biblioteka” un „Stepona Seiļa latgalīšu biblioteka”, šifrs RXA96, nr. 108). Uzmanības centrā bijuši latgaliešu dzejnieki, viņš piedalījies latgaliešu dzejas antoloģijas sastādīšanā. Plašakai sabiedrībai mazāk zināms, ka S. Seiļš arī pats sacerēja dzejoļus, jo tie nav publicēti. Savos dzejas darbos viņš pievērsies tām problēmām, kas viņu visvairāk aizkustināja vai radīja sāpes. Piemēram, drukas aizlieguma 70. gadskārtai viņš pat veltījis dzejoļu kopu „Tik ilgi latgaļu volūda skaņēs”, kur pauž optimistisku pārliecību par latgaliešu valodas nākotni. Par savu galveno darbības lauku viņš uzskatīja grāmatniecību un pamatoti lepojās ar savākto latgaliešu rakstu bibliotēku. Vēstulē A. Apīnim 1970. gada 10. decembrī viņš raksta: *Varbūt jums vai citam atbildīgam jūsu bibliotēkas darbiniekam tiešām būtu jāatbrauc tagad uz Kļāviem, lai pārliecinātos vēl reizi, par ko Seili slavē par Latgales Misiņu* (Seiļš 1960–1977: 3). Savus rakstus – autogrāfus un publikāciju izgriezumus viņš rūpīgi sakārtojās pa gadiem, tēmām.

Vislielāko rokrakstu kolekcijas daļu veido S. Seiļa apkopotie materiāli par personālījām. Viņš tiecās aptvert iespējami pilnīgu visos laikos dzīvojušo latgaliskas izcelsmes un Latgales kultūrā darbojošos personu loku un savu iespēju robežās savākt ziņas par šiem ļaudīm. Katrai personai viņš iekārtoja „lietu” – mapi ar dažāda tipa materiāliem (iespieddarbu izgriezumiem, izrakstiem, piezīmēm, vēstulēm, autoru manuskriptiem u. c.). Mapju apjoms dažāds – no pāris lapiņām līdz vairākiem bieziem sējumiem. Tipisku liela apjoma vākumu par personu raksturo dzejnieka Aleksandra Garanča lietas piemērs. A. Garanču ar S. Seili vienoja draudzība un sadarbība kopš 30. gadiem, kad abi publicēja savus darbus latgaliešu presē. A. Garančam iznāca arī viens dzejoļu krājums, taču padomju gados, kad viņu sasniedza S. Seiļa vēstule, dzejnieks strādāja Ādažos par mežsargu. Lietā glabājas abu 60. gadu sarakste, S. Seiļa piezīmes un rokrakstā un mašīnrakstā pārrakstīti A. Garanča dzejoļi un tēlojumi, dažas fotogrāfijas, kā arī žurnālu lapas ar A. Garanča sievas Ilzes Silmales stāstiem. Pēc dzejnieka nāves novadu laikrakstos un žurnālā „Karogs” S. Seiļam izdevās publicēt dažus drauga dzejoļus, bet lielāks publikāciju klāsts atrodams Latgales laikrakstos laikā pēc atmodas.

S. Seiļam arī ar vairākiem citiem latgaliešu rakstniekiem pastāvēja saskarsme mūža garumā. Vairākās mapēs apkopota 30. gados aizsāktā sarakste ar dzejnieku D. Greču, kas aprāvās ar S. Seiļa aiziešanu no dzīves. S. Seiļa bibliotēkā netrūka D. Greča stāstu un dzejoļu autogrāfu. Cieša garīga tuvība viņu vienoja ar Seimani Putānu, kura sacerējumu autogrāfu kolekcija kopā ar S. Seiļa pētījumiem sniedz bagātīgu vielu par šo dzejnieku. Fondā ir Madsolas Juoņa (īst. v. Ludborža, 1913–1975), Stanislava Vaikuļa (1887–1961), Zamzarāna (Joņa Karūdznīka, īst. v.

Eugenija Ruško, 1921–2003), Augusta Smagara (1910–1985) un citu latgaliešu literātu sacerējumu autogrāfi. Par maz pazīstamiem literātiem, piemēram, Jāni Danovski, lietā atrodamas tikai pāris lapaņas. Tiecoties pēc pilnības, S. Seiļš savā materiālu krājēja darbā nepameta novārtā ne laikabiedrus, ne jaunākās paaudzes latgaliskas izcelsmes literātus, kā, piemēram, Pēteris Jurciņš (1932–2004) vai Andris Jakubāns (1941–2008). Uz „Kļovim” pienāca vēstules arī no trimdas, rūpīgi mapēs sakārtotas, čekas sarkanu zīmuli sašvīkātās šodien lasītājiem pieejamas „sābra” (šādu uzrunu lietoja vēstulū autors) J. Klīdzēja (1914–2000) vēstules (Klīdzējs 1969–1978). Personīgo lietu galerija neaprobežojas ar rakstniekiem, tajā ietilpst arī mūziķi, mākslinieki, keramiķi, zinātnieki, skolotāji, mediķi, pat rūpniecības un lauksaimniecības darbinieki. Savas lietas iekārtotas pat Latvijas PSR Iekšlietu ministram Jānim Brolišam un Kultūras ministram Vladimiram Kaupužam, kā arī vairākiem čekistiem. Pārļapojojot preses izdevumus, S. Seiļš neizlaida nevienu latgalieti, kura vārds tur parādījās, pat ja šā cilvēka darbības virziens un mērķi nesaskanēja ar paša uzskatiem un vērtībām. Viņš saprata, ka nākotnes pētniekiem vēsturiskās patiesības konstruēšanai vajadzīgi iespējami pilnīgi un objektīvi dati. Arī dokumentējot norises un attēlojot vietas, S. Seiļš demonstrē apolitiskumu – nevis izklāsta savus uzskatus, bet ievēro zinātniskuma principu, dodot priekšroku empīriskā materiāla pilnīgumam, nerevidējot faktus atbilstoši kādām idejām vai konjunktūrai.

S. Seiļa mantinieki kopā ar citiem materiāliem nodeva bibliotēkai dažus ļoti unikālus drukas aizlieguma laika rokraksta grāmatniecības pieminekļus: Joņa Seiļa rokraksta grāmatu (šifrs RXA96, nr. 314) un nezināma rakstītāja neliela formāta rokraksta grāmatu „Koronka” (šifrs RXA96, nr. 312), abas grāmatas tapušas 19. gadsimta otrajā pusē. Fondā ir arī mapīte ar garīgu dziesmu un lūgsnu tekstiem – fragmentiem no drukas aizlieguma laika rokraksta un iespiestajām grāmatām šifrs (RXA96, nr. 313). Minētie materiāli, kopā ar S. Seiļa pētījumiem par Andriņu Jūrdžu (1945–1925), Pīteri Miglinīku (1850–1883) un drukas aizlieguma faktiem un notikumiem bagātina pētniecisko bāzi par latgaliešu rokraksta grāmatniecības problemātiku. Jezupa Trasuna (1898–1978), Juoņa Turkopuļa (1899–1939) vēstules, Gustava Manteifeļa (1832–1916) izraksti par Latgales vēsturi, brāļu Kaudzīšu „Mērnieku laiki” latgaliešu dialektā Juoņa Opincāna (1899–1973) tulkojumā, tautasdziesmu pieraksti, Latgaliešu Skolotāju centrālās biedrības darbības dokumenti par laiku no 1917. līdz 1939. gadam (šifrs RXA96, nr. 1–30), žurnāla „Latgolas Škola” dokumenti, latgaliešu biedrības „Kultūra” ienākumu un izdevumu grāmatas un citi dokumenti gaida pētniekus.

Secinājumi

20. gs. 20.–30. gados, iedams kopsolī ar redzamākajiem latgaliešu inteliģences pārstāvjiem, S. Seiļš atstājis ne tik ārēji spilgtu, toties paliekošu un pamatīgu iespaidu uz Latgales kultūras tradīcijām. Ar mīlestību pret grāmatu, centieniem saglabāt ik rakstītu rindu viņš attīstījis reģionā grāmatu kultūru. Padomju laikā,

spītējot aizliegumam turpināt drukātā vārda tradīcijas latgaliešu rakstu valodā, viņš centies tās saglabāt un uzturēt ar latgaliešu literatūras bibliotēku, datu bankas izveidi par latgaliešiem, spītīgu vēlmi saglabāt rakstu valodu, kur vien varēdams, to lietojot. S. Seiļš izturējās pret savas bibliotēkas eksemplāriem tik saudzīgi un ar tādu rūpību, ka ne lapīna netika sabojāta vai nozaudēta. Viņš arī savāca pilnīgāko latgaliešu rakstu krājumu ar antikvārām vērtībām, kas tagad ir integrētas latviešu nacionālās kultūras krātuvē LNB. Viņš arī izveidoja savdabīgu datu bāzi, enciklopēdiskas ievirzes informācijas krājumu par Latgales vēsturi un personām, apkopodams gan autentiskus dokumentus, vēstules un jaunrades manuskriptus, gan avīžu izgriezumus, gan paša pierakstītus faktus un interpretācijas. LNB darbinieku un grāmatnieka sadarbības rezultāts pašlaik ir viens no nozīmīgākajiem latgalistikas faktu un dokumentu krājumiem un atrodams Rīgā, iezīmējot lokālu, novadpētniecisku parādību lomu kopējā nacionālajā kultūras procesā.

LITERATŪRA

- Akts* (1975, 5. febr.). [S. Seilim nododamās literatūras akts ar summāru sarakstu]. Rokraksts LNB dokumentācija, S. Seiļa lieta.
- Akts* (1980, 24. nov.). [Deponēšanas akts]. Rokraksts LNB dokumentācija, S. Seiļa lieta.
- Apeļš Meikuļš, Seiļš, Stepons (1936). *Latgalīšu grōmotu izstodes materiali*. Rēzekne: Latgolas jaunotnes biedrība.
- Klīdzējs, Jānis (1969–1978). *Vēstules Steponam Seiļam*. Rokraksts LNB, šifrs RXA96, 247.
- Kovaļenko, Lūcija (1989). Kļovos reiz dzīvoja cilvēks. *Darba Karogs*, 11. febr., 3.
- Lēmums 1974 – V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkas rokrakstu apstrādes un iegādes ekspertu komisijas 1974. gada 22. novembra sēdes lēmums. [Ar summāru sarakstu] (1974, 27. nov.). Rokraksts LNB dokumentācija, S. Seiļa lieta.
- Lēmums 1975 – V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkas rokrakstu apstrādes un iegādes ekspertu komisijas 1975. gada 9. janvāra sēdes lēmums. (1975). Rokraksts LNB dokumentācija, S. Seiļa lieta.
- Polukejeva, Lidija (2001). Latgales dvēseles sargātājs Stepons Seiļš (1909–1979). Krūze, Aīda, sast. (2001). *Laikmets un personība*. Rakstu krājums 2. Rīga: RaKa. 133–171.
- Seile, Anna. (1989). Visu mūžu dažādos apstākļos... *Karogs* 2. 164–168.
- Seļš, Stepons (1974). Ceļš uz kultūru. *Karogs* 5. 163–166.
- Seiļš, Stepons (2016). *Dienasgrāmatas, 1924–1979*. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule”.
- Seiļš, Stepons (1937). *Jaunī deigļi*. 1. daļa. Apcerējumi un kritikas. Rēzekne: Latgalīšu skūlōtōju centralos bīdreibas izdūtuve.
- Seiļš, Stepons (1935). *Latgalīšu grōmota*. Rēzekne: Latgalīšu grōmotu izstōdes-tērgu organizeišonas komiteja.
- Seiļš, Stepons (1964). *Pastōveigais latgaļu kalendars*. Kļovūs. 402 lp. Manuskripts LNB, šifrs RXA96, 93–94.
- Seiļš, Stepons (1970–1977). *Vēstules Aleksejam Apīnim*. Greivuļi 17 lp. Rokraksti LNB, šifrs RXA300, 335.
- Vējāns, Andris (1996). *Latgales rakstu gaisma*. Rīga: Sprīdītis. 331–341.
- Vēstules S. Seilim no V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkas un Latvijas PSR ZA Fundamentālās bibliotēkas darbiniekiem*. (1960.–1970. gadi). Rokraksts LNB, šifrs RXA96, 306.

Skolotāja Stepana Pūtera d. Seiļa autobiogrāfija.

Esmu dzimis 1909. g. 12. febr. Rēzeknes raj. Mētares c. (bij. Rēzeknes apz. Mētares pag. Klavu sēdētā). Mani vecāki tūcīgi mazzemnieki, tagad dzīvo Mētares ciema Daina v. n. kolhozā. 1929. g. beidzu Vēlts Rēzeknes skolotāju institūtu un tūcīgiņu iestādi M. S. Sautraimniecības un tautsaimniecības fakultātē, bet studijas nebeidzu tūcīgu aptaules dēļ. Pēc skolotāju sānu studijām 1934. g. pēc obligāta dienesta bij. Latvijas armijā. Studājis līdz 1941. g. rudenim, t. i., brīvvalsts okupācijai, kad biju spiests atstāt iemīļoto skolotāja darbu. Visu laiku mēnešus biju bez darba un dzīvoju tēva mājās. Tad no 1942. līdz 1944. gadam studāju C. T. 17. licejantūrā Rēzeknē. Tāla pēc dzimtas puses atbūvēšanas no pēdējiem es atgriezpos skolotāja darbā. Mani notrūcēja par Klavu ģeod. molas direktoru, ūdeņu amatā notrūcēja līdz 1951. g., izņemot periodu 1949. un 1950. g. g., kad biju mola inspektors. 1951. g. pārgājis citā darbā pēc uzturas 1950. g. augustā skolotāju konferencei par tādu mēnu termiņu atmiņu sākumu, kas sarakstīts tos autobiogrāfijas un poltiskas ieraksta, ūdeņu bija būvniecības Latvijas laikā. Līdz 1952. g. es studēju Rēzeknes simfoniskās uzņēmumos - Muļķu un miltu kombinātā un Romonta- celtniecības sanatorijā. Bet darbi ne pēc savas īpašības mani stipri neapmierināja. Tāpēc 1953. g. caur Rēzeknes TJN es iesniedza dokumentus par manis pieņemto skolotāja darbu un studijām, kas bija novērtēta, studējot citā darbā. Ar Ģeogrāfijas ministru pavēli 1954. no 1953. g. 24. aug. sānu studijām par skolotāju Vēlts raj. Mētares ģeod. mola, kur pārispāra lēn. val. un literatūru, vārtini, faksimē, P. R. S. Konstitūcijai un rēzekņos 5.-7. l.

Sarakstījis un gūmājis un doties vietā aptaulei ar nāmato 1957./58.

2. attēls. Skolotāja S. Pūtera d. Seiļa autobiogrāfija (1957)

Picture 2: Autobiography of teacher S. (Pūters' son) Seiļš (1957)

1976. gada 5. februārī
Kļāvos.

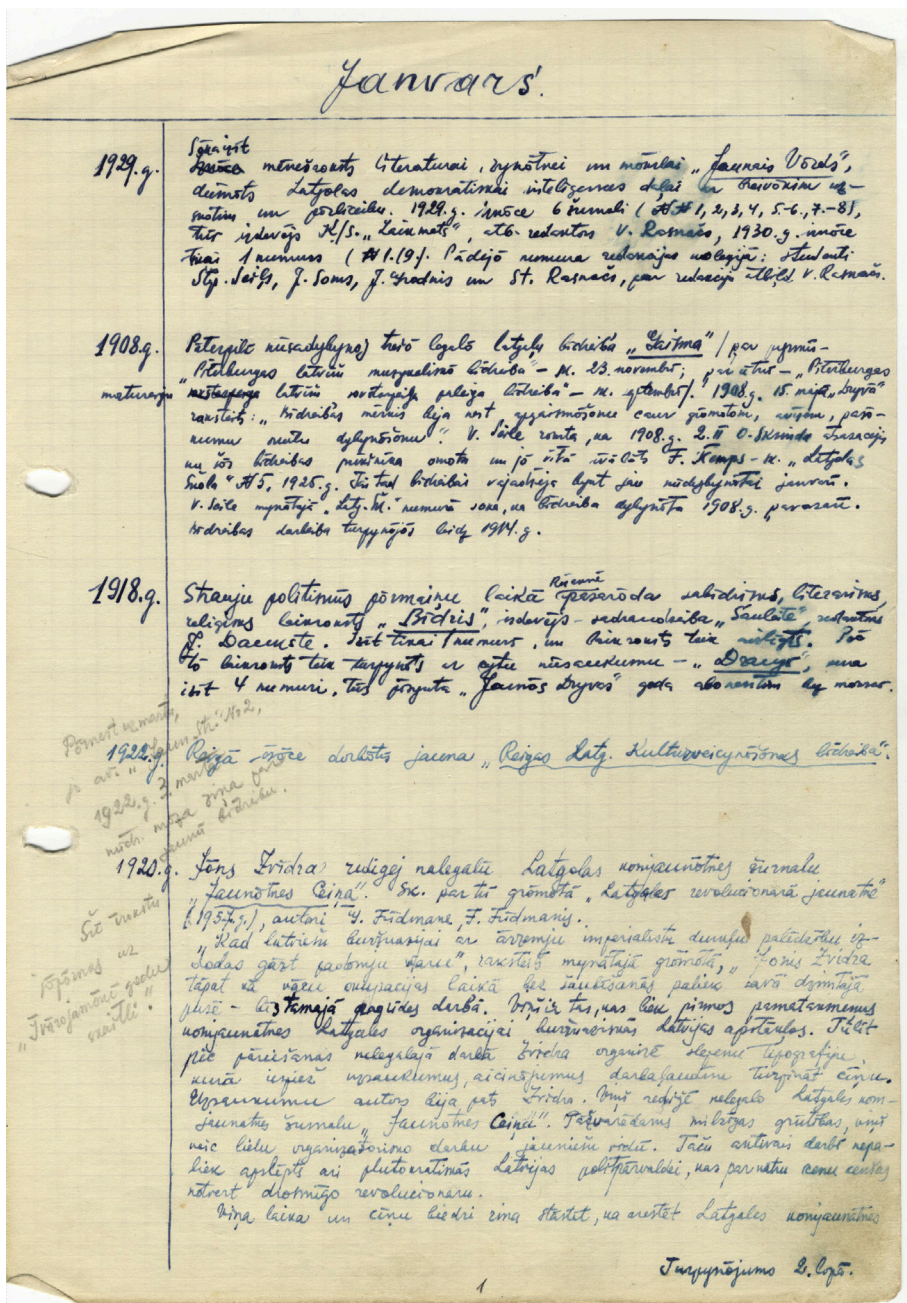
Ļoti cienījamais, mīlais b. Apīni!

Ju agrs irs. Man ir vaļņas acis: atceros, pirms gada
sajā 5. februārī jūs ieradāties manās tēva mājas un vedu-
me no Rīgas. Ļel ļoti labi atceros 1974. gada to marģo
dienas norombū, kad jūs vēstule man bija un galbe,
es rārtijs jums atbilde, lai pēc darām ministēm, esurēt
un Rēzēni iģistāt laulību un Mariju, iemēta to pēta
nārtite. Jūs šai vēstule, rārtijāt, ka irs grāmātnieks
nenovar deģener. Jūs vārdus es nenāul reāismirēm!
Ļel, ka jūs manas rārtis, štādāns, štādāns! Pēta šai
novāda vēsturi un laurus dūri no pagātnes, štād šai diēnai.
Ļel, ka vāris to materiālu nāw šee manis, ueri štād no-
dereģā manā darbā, tūri emātnieks darbā, un ne no, oļieks
ārtiem nolēmim! Pūm, vārbūt tūnai Rēģas centrālās
bibliotēkās to uerplentēģes vēm štāģals, āuroda štāģalģo
caģons laurānti, un štāģin jē manis; par štāģin jāim
nārtiemus gan šaimniecēm, gan uultivāte štāģe štāģals
laurus un pērtēs man štāģal ātroas vāri štāģalģo
štāģes ātģepulģrēmāi rārtis un āttēls. Jā es bijis štāģis
nāw mūm, štād nā štāģis nāw štāģis štāģis štāģis štāģis
štāģis, mīļi jums štāģis, b. štāģis, par štāģis štāģis štāģis
štāģis, manā štāģe vēsturisēm vārdiem, uerēs štāģis štāģis štāģis
pūms štāģe štāģis vēm štāģis, uerēs štāģis štāģis štāģis

14

3. attēls. S. Seiļa vēstule A. Apīnim. Kļāvos, 1976. gada 5. februārī
Picture 3. S. Seiļš' letter to A. Apīnis. Kļāvi, February 5, 1976

4. attēls. Lappuse no S. Seiša kalendāra „Pastoveigais latgaļu kalendars” manuskripta (1964)

Picture 4. A page from the manuscript of S. Seiš's calendar „Pastoveigais latgaļu kalendars” (1964)